

جامع احکام مراجع معظم تقلید

ویژه روزه داری در شرایط همه گیری بیماری کرونا

شامل فتاویٰ حضرات آیات معظم:

خامنه ای، سیستانی، وحید، شبیری زنجانی، مکارم شیرازی، صانعی و حائری

تحقیق و تنظیم: مرکز فرهنگ اسلامی فرانکفورت

بسمه تعالی

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ

روزه به عنوان يك تكليف الهی در حقیقت نعمت خاص خداوند برندگان است و از پایه های تکامل و اعتلاء روحی انسان به شمار می رود و بر امت های پیشین نیز واجب بوده است. از آثار روزه پدید آمدن حالت معنوی و صفای باطن، تقوای فردی و اجتماعی، تقویت اراده و روحیه مقاومت در برابر سختی هاست و نقش آن در سلامت جسم انسان نیز روشن است و خداوند اجر عظیمی برای روزه داران قرار داده است.

در خصوص وضعیت روزه داری در شرایط ابتلاء به ویروس کرونا سوالات متعددی از مراجع معظم تقلید پرسید شد و آن بزرگواران پاسخ هایی ارائه کرده اند. آنچه در پی می آید حاصل جمع بندی ویراسته سوالات و فتاوی فقهاء مکرم حضرات آیات خامنه ای، سیستانی، وحید، شبیری زنجانی، مکارم شیرازی، صانعی و حائری است.

لازم به ذکر است که بنا به نظر همه مراجع تقلید و خوب روزه ماه مبارک رمضان يك تكليف فردی است، و هر کس شرایط و خوب روزه رادار باشد صرف نظر از و خوب یا عدم و خوب آن بر دیگران، موظف است روزه بگیرد.

مرکز فرهنگ اسلامی فرانکفورت

اگر بنا به تشخیص پزشکان خودداری از نوشیدن آب در طی روز موجب افزایش احتمال ابتلاء به کرونا شود.

<p>این مطلب، بر فرض صحت مانع از وجوب روزه نمی شود، مگر برای کسی که پس از رسیدن این مطلب به او بر خود بترسد که اگر روزه بگیرد به این بیماری مبتلا خواهد شد و راهی برای کاهش احتمال ابتلا وجود نداشته باشد به طوری که [عنوان] ترس از بیماری بر او صدق نکند. هر چند با ماندن در خانه و به کارگیری سایر اقدامات احتیاطی یادش. اما افراد دیگر باید روزه بگیرند. چه بسا ممکن است شخص روزه دار پیش از سحر با مصرف سبزیجات و میوه های سرشار از آب. مانند خیار و هندوانه. کاهش آب بدن ناشی از روزه داری را جبران کند؛ همچنان که می تواند با جویدن آدامس بدون شکر از خشک شدن گلو جلوگیری کند. البته به شرط اینکه ذرات آدامس پس از جدا شدن وارد حلق نشود. چرا که جویدن آدامس باعث افزایش ترشح بزاق دهان می شود و بلعیدن بزاق دهان در حال روزه بلا مانع است.</p>	<p>آیت الله سیستانی</p>
<p>انسان نمی تواند به این دلیل، روزه را بخورد و باید در ماه رمضان روزه بگیرد، البته می تواند در فاصله افطار تا سحر از غذاهای مقوی استفاده کند تا از ضعف شدید بدن در طول روز جلوگیری نماید.</p>	<p>آیت الله مکارم شیرازی</p>

اگر از نظر پزشکان، روزه موجب افزایش احتمال ابتلاء به بیماری باشد یا ترس از ابتلاء پدید آورد.

<p>اگر ترس داشته باشد که در صورت روزه گرفتن به بیماری کرونا مبتلا خواهد شد هر چند تمام اقدامات پیشگیرانه و احتیاطی را مراعات کند، نسبت به هر روز که چنین ترسی وجود داشته باشد و جوب روزه از او ساقط می‌گردد و بعد باید قضا کند، ولی اگر بتواند با مراعات اقدامات احتیاطی احتمال ابتلا به بیماری را کاهش دهد تا آنجا که از نظر عقلاً دیگر چنین احتمالی مورد اعتنا نباشد و انجام این کارها او را در مشقت شدید و فوق العاده قرار ندهد، در این صورت و جوب روزه از او ساقط نمی‌گردد.</p>	<p>آیت الله سیستانی</p>
<p>اگر بنا به گفته پزشکان متخصص، روزه گرفتن برای فردی، احتمال ابتلای او به این بیماری و آسیب دیدن وی را افزایش دهد، نباید روزه بگیرد. همچنین اگر با تغییر شرایط؛ مثلاً با ماندن در منزل و... بتواند احتمال متعارف ضرر را دفع کند و ایجاد چنین شرایطی موجب مشقت شدید نشود، باید چنین کند و روزه بگیرد.</p>	<p>آیت الله شبیری زنجانی</p>
<p>کسی که می‌داند روزه برای او ضرر دارد باید روزه را ترک کند و اگر روزه بگیرد صحیح نیست، همچنین اگر یقین ندارد اما احتمال قابل توجهی می‌دهد که روزه برای او ضرر دارد، خواه این احتمال از تجربه شخصی حاصل شده باشد یا از گفته طبیب.</p>	<p>آیت الله مکارم شیرازی</p>

اگر از نظر پزشکان، روزه موجب افزایش احتمال ابتلاء به بیماری باشد یا ترس از ابتلاء پدید آورد.

<p>چنانچه مکلف احتمال عقلانی بدهد روزه گرفتن موجب تشدید بیماری و یا احتمال بیمار شدن می‌گردد روزه بر او واجب نمی‌باشد و ناگفته نماند که احتمال ضرر بلکه خوف از آن در نگرفتن روزه کفایت می‌کند و لکن چنانچه تا سال آینده بیماری بهبود یابد یا احتمال بیمار شدن از بین برود باید روزه‌های نگرفته را قضا نماید</p>	<p>آیت الله صانعی</p>
<p>کسی که یقین یا گمان به ضرر مورد اعتنا یا ترس آن را که منشا عقلایی «علت بجایی» داشته باشد دارد اگر چه پزشک بگوید ضرر ندارد نباید روزه بگیرد و اگر هم روزه بگیرد صحیح نیست مگر اینکه روزه برای او ضرر نداشته و قصد قربت کرده باشد که در این صورت روزه اش صحیح است.</p>	<p>آیت الله وحید خراسانی</p>
<p>اگر با نظر پزشک مشخص شد که روزه گرفتن برای شخص مضراست یا اینکه ترس ضرر از روزه گرفتن مرتفع نشد و منشأ این ترس احتمالات ضعیف یا وسوسه نبود و روزه گرفتن بدون ترس ضرر و لو از راه بیشگیری و رعایت دستورات بهداشتی امکان پذیر نبود، مجاز هستید که نسبت به روزه‌هایی که می‌ترسید روزه نگیرید و باید بعداً قضای آن به جا آورده شود.</p>	<p>آیت الله سید کاظم حائری</p>

اگر از نظر پزشکان روزه موجب تشدید بیماری و یا افزایش احتمال گرفتن بیماری باشد، ولی فرد چنین باوری نداشته باشد، آیا می تواند از نظر پزشکان تمبرد کند؟

<p>همان گونه که در روایات آمده معیار خود انسان و احتمال خودش می باشد. لکن باید دانست نظر پزشکان محترم و وزارت بهداشت، پدید آورنده احتمال است و باید توجه داشت که اگر پزشک روزه گرفتن را مضر بداند اما خود شخص فکر کند مضر نمی باشد، اعتماد نمودن به نظر پزشک لازم است چون قطعاً پزشک همه جوانب بیماری را از حیث فعلی و آینده مورد توجه قرار می دهد و کار تخصصی او می باشد و علی القاعده ایجاد احتمال می نماید. و باید توجه داشت جواز شرعی افطار به هر جهتی نباید موجب تظاهر به روزه خواری گردد که تظاهر به آن خود معصیت و گناهی است که شرعاً دارای مجازات است.</p>	<p>آیت الله صانعی</p>
--	------------------------------

اگر شخص مبتلا به کرونا بتسد که روزه داری منجر به تأثیر منفی بر سیستم دفاعی بدن شود تکلیف او چیست؟

<p>در این حالت افطار جایز است و باید قضاء کند.</p>	<p>آیت الله سید کاظم حائری</p>
<p>کسی که به کرونا مبتلا شده و بتسد که اگر روزه بگیرد بیماری او سخت تر شود و نمی تواند این ترس و نگرانی را دفع کند، روزه بر او واجب نیست.</p>	<p>آیت الله سیستانی</p>

آیت الله خامنه‌ای

در پاسخ به سوالی درباره وضعیت روزه داری در شرایط کرونا مرقوم فرموده‌اند:

روزه از ضروریات دین و ارکان شریعت اسلام است و ترک روزه ماه مبارک رمضان جایز نیست مگر آنکه فرد، گمان عقلایی پیدا کند که روزه گرفتن موجب:

ایجاد بیماری

و یا تشدید بیماری

و یا افزایش طول بیماری و تأخیر در سلامتی می‌شود.

در این موارد روزه ساقط ولی قضای آن لازم است.

بدیهی است در صورتی که این اطمینان از گفته پزشک متخصص و متدین نیز به دست آید، کفایت می‌کند.

بنابر این اگر فردی نسبت به امور یاد شده خوف و نگرانی داشته و این خوف منشأ عقلایی داشته باشد، روزه ساقط ولی قضای آن لازم است.

همچنین آیت الله سیستانی اضافه فرمودند:

افرادی که می توانند کار خود را در ماه رمضان رها کنند و در منزل باقی بمانند و از ابتلا به ویروس در امان باشند، و خوب روزه از آنان ساقط نمی شود؛ ولی افرادی که بنا به هر دلیلی نمی توانند کار خود را رها کنند اگر به واسطه نخوردن آب در فاصله های زمانی نزدیک در روز، ترس از ابتلا به کرونا داشته باشند و راه دیگری برای در امان بودن از آن نداشته باشند، روزه بر آنان واجب نیست، ولی با این وجود مجاز به روزه خواری در ملا عام هم نیستند. بدون شك روزه ماه رمضان یکی از مهم ترین فریضه های شرعی است و ترک آن بدون داشتن عذر واقعی جایز نیست، و هر شخص نسبت به وضعیت خود آگاه تر است که آیا عذر واقعی برای ترک روزه دارد یا خیر؟

خلاصه کلام اینکه وجوب روزه در ماه رمضان از کسی ساقط می شود که عذر شرعی داشته باشد، مانند بیمار و کسی که به خاطر نصیحت پزشک مثلاً بر خود بترسد که روزه گرفتن موجب ابتلا به بیماری شود و اقدامات پیشگیرانه و احتیاطی که او را از ابتلا به بیماری ایمن سازند برایش میسر نباشد، و در غیر این صورت باید این اقدامات را انجام دهد و مجاز به ترک روزه نیست.

توجه: بنا به فرموده تمامی مراجع معظم، جواز روزه نگرفتن نباید موجب تظاهر به روزه خواری و بی احترامی به ماه مبارک شود.